

Polacy o sygnalizowaniu nieprawidłowości

Opracował
Marcin Waszak

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

W skrócie

- Polacy obecnie chętniej niż w 2019 roku deklarują gotowość sygnalizowania naruszeń prawa popełnianych w miejscu pracy. W ciągu 7 lat aż o 16 punktów procentowych, do 43% wzrósł odsetek odpowiedzi badanych twierdzących, że zgłosiliby do przełożonego przyjmowanie łapówek przez kolegę z pracy. Jednocześnie do 19% zmniejszył się odsetek osób, którzy by tego nie zrobili.
- Pracownicy gotowi zgłosić naruszenie prawa w swoim miejscu pracy to w 90% osoby przekonane, że mają dostęp do bezpiecznych i poufnych ścieżek sygnalizowania nieprawidłowości.
- Do 21% zwiększył się odsetek badanych, którzy uzależniają decyzję o zasygnalizowaniu naruszenia od oceny kontekstu zdarzenia, na którą wpływ mają ich własne emocje i system wartości. W grupie odpowiadających „to zależy” najwięcej jest sentymentalistów, dla których decydujące znaczenie ma to, jak bardzo zażyłą relację mają z kolegą, oraz sytuacjonistów, którzy chcieliby najpierw poznać okoliczności, w jakich doszło do zdarzenia.
- Wyższe wykształcenie może sprzyjać reagowaniu na naruszenia prawa, nieistotne okazują się natomiast w tym kontekście deklaracje o religijności respondentów.
- Od badania przeprowadzonego w 2019 roku powody, dla których Polacy nie chcieliby zostać sygnalistami w swoim miejscu pracy, pozostają podobne. Na pierwszym miejscu wymieniana jest obawa przed stygmatem donosiciela.
- Aż 73% pracowników zgadza się ze stwierdzeniem, że w swoim miejscu pracy mają możliwość poufnego i bezpiecznego przekazania informacji o nieprawidłowościach. Takie przekonanie jest częstsze wśród osób pracujących w sektorze prywatnym oraz na stanowiskach kierowniczych i wymagających wyższych kompetencji.
- Zgłoszenie do kierownictwa lub wyznaczonej przez pracodawcę osoby to w oczach Polaków najbardziej adekwatna reakcja, którą może podjąć pracownik w obliczu działań i zaniechań naruszających prawo w podmiotach publicznych. Najwięcej, bo 72% badanych uważa takie postępowanie za właściwe w przypadku zgłaszania przez lekarza błędów lekarskich popełnianych w szpitalu przez kolegę po fachu.
- Proporcje zwolenników wewnętrznych i zewnętrznych ścieżek zgłaszania nieprawidłowości kształtują się inaczej w zależności od tego, z jak poważnym zagrożeniem mamy do czynienia i kto może na nim ucierpieć. Dla opinii badanych znaczenie ma m.in. to, czy w naruszenia zaangażowane jest kierownictwo danej instytucji.
- Badani pozostają zgodni, że zachowania patologiczne w podmiotach publicznych wymagają zgłaszania, choć między największymi elektoratami partyjnymi występują różnice poglądów na temat właściwego modelu ich sygnalizowania.

SPIS TREŚCI

Reakcje na naruszenie prawa w miejscu pracy	2
Zaufanie do kanałów sygnalizowania nieprawidłowości w miejscu pracy	7
Charakter naruszenia prawa a wybór ścieżki zgłaszania	9

Za sprawą Ustawy o ochronie sygnalistów – na nieznaną wcześniej w Polsce skalę – w interesie publicznym wprowadzono procedury zgłaszania naruszeń prawa i zasady postępowania ze zgłoszeniami. Ustawa zobowiązała pracodawców do wprowadzenia bezpiecznych i poufnych kanałów zgłaszania naruszeń prawa w miejscu pracy. W zakładach pracy zadania związane z przyjmowaniem i wyjaśnianiem zgłoszeń sygnalistów powierzono wyznaczonym osobom. Nowe obowiązki stosują się w tym samym zakresie do organizacji sektora publicznego i prywatnego, które zatrudniają co najmniej 50 osób. Ustawa poszerzyła też możliwości sygnalizowania nieprawidłowości przez pracowników poza miejsce pracy, bezpośrednio do właściwych organów publicznych.

Dwa lata po podpisaniu przez prezydenta Ustawy o ochronie sygnalistów, CBOS zrealizował badanie¹, w którym Polacy zostali zapytani o gotowość do zgłaszania naruszeń prawa. Zadano w nim też pytania o uwarunkowania decyzji o tym, co i komu należy zgłaszać. Sondaż o stosunku Polaków do sygnalizowania nieprawidłowości był dotąd realizowany przez CBOS dwukrotnie: w kwietniu 2012 roku² i lutym 2019 roku³ na zlecenie Fundacji im. Stefana Batorego. W tegorocznym sondażu w większości wykorzystano pytania, które zostały powtórzone za wcześniejszymi edycjami badań. Po raz pierwszy zapytano natomiast o ocenę wewnętrznych kanałów zgłaszania w miejscu pracy – w celu uzupełnienia stanu wiedzy na temat efektów wdrożenia Ustawy przez pracodawców, które do tej pory nie były monitorowane⁴.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (435) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL.

Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiednim od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej (CAWI), do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiednim od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankieta miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano w dniach od 2 do 12 lipca 2026 roku na próbie liczącej 938 osób (w tym: 65,5% metodą CAPI, 16,6% – CATI i 17,9% – CAWI).

CBOS realizuje badania statutowe w ramach opisanej wyżej procedury od maja 2020 roku, w każdym przypadku podając proporcję wywiadów bezpośrednich, telefonicznych i internetowych.

² Bohaterowie czy donosiciele? Co Polacy myślą o osobach ujawniających nieprawidłowości w miejscu pracy?, Fundacja Stefana Batorego, Warszawa 2012, https://www.batory.org.pl/upload/files/Programy%20operacyjne/Przeciw%20Korupcji/Raport_Sygnalisci.pdf [dostęp: 30 lipca 2026].

³ G. Makowski, M. Waszak, *Gnębieni, podziwiani i... zasługujący na ochronę. Polacy o sygnalistach*, Fundacja Stefana Batorego, Warszawa 2019, https://www.batory.org.pl/wp-content/uploads/2019/07/Internet_Raport_sygnalisci_12-06.pdf [dostęp: 30 lipca 2026].

⁴ M. Waszak, *Pracodawcy spotykają sygnalistów. Procedury zgłoszeń wewnętrznych w praktyce działania organizacji*, [w:] J. Królikowski, M. Malecko (red.), *Ochrona sygnalistów - wyzwania i perspektywy na przyszłość*, Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich, Warszawa 2026, <https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/2026-08/Ochrona%20sygnalist%C3%B3w%20-%20Wyzwania%20i%20perspektywy%20na%20przysz%C5%82o%C5%9B%C4%87.pdf> [dostęp: 6 sierpnia 2026].

Czas przeprowadzenia badania był istotny również z innych względów. Temat sygnalistów w debacie publicznej odżył przed realizacją badania, w czerwcu br., na skutek dwóch medialnych spraw związanych z historiami osób zgłaszających podejrzenia naruszeń prawa. Pierwsza dotyczyła poważnych błędów lekarskich i zaniechań w Warszawskim Szpitalu Południowym, ujawnionych publicznie przez byłego ordynatora chirurgii⁵. Druga to sposób potraktowania pracownika Zarządu Dróg Miejskich w Warszawie, który zgłosił – w ramach procedury zgłoszeń zewnętrznych – podejrzenie niegospodarności do prezydenta miasta, a następnie został zwolniony. Niezależnie od prawnej oceny obu przypadków, należy podkreślić, że oba wywołały ogólnopolską dyskusję o skuteczności przepisów o sygnalistach, ale też podzieliły opinię publiczną w ocenie zachowań osób, które wystąpiły z oskarżeniami wobec swoich byłych pracodawców i kolegów z pracy.

REAKCJE NA NARUSZENIE PRAWA W MIEJSCU PRACY

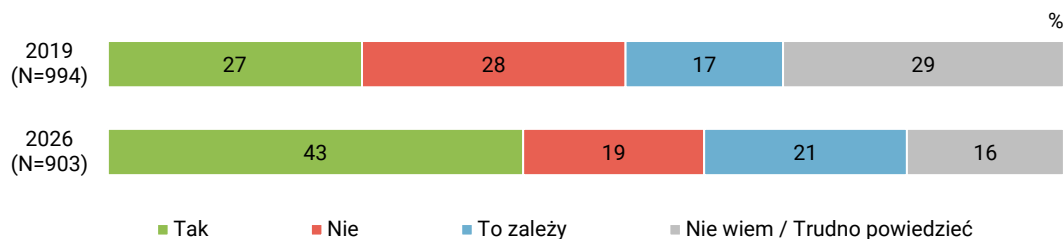
Badani poproszeni zostali o postawienie się w sytuacji pracownika, który był świadkiem przyjmowania łapówki przez kolegę z pracy. Korupcja to przykład naruszenia prawa zaliczającego się do katalogu obszarów zgłoszeń sygnalistów, które podmioty zobowiązane Ustawą muszą rozpatrywać.

W stosunku do badania sprzed 7 lat⁶ notujemy wyraźną zmianę w postawach respondentów. Obecnie o 16 punktów procentowych wzrósł odsetek badanych, którzy deklarują, że sprawę przyjęcia łapówki przez kolegę zgłosiliby do przełożonych. Jednocześnie o niemal 9 punktów zmniejszył się odsetek osób, które zdecydowałyby się jej nie zgłaszać. Tym samym powstała wyraźna dysproporcja między oboma grupami, które w poprzednim badaniu były niemal równoliczne: obecnie 43% osób uznaje zgłoszenie za swoją powinność wobec 19% rezygnujących z powiadamiania przełożonych. Wektor zmian postaw w stosunku do poprzedniego badania może wskazywać, że są one konsekwencją nowych możliwości sygnalizowania i gwarancji ochrony, które pojawiły się po wejściu w życie Ustawy o ochronie sygnalistów. Widocznie, o 13 punktów procentowych ubyło też respondentów, którzy nie wiedzieliby, co zrobić, gdyby stali się świadkami naruszenia prawa w miejscu pracy (spadek z 29% do 16%). Może to sugerować, że powoli przestaje to być dla respondentów problemem obcym, do którego trudno im się odnieść.

⁵ Ujawnienie skandalu stało się też przyczynkiem do zrealizowania przez CBOS sondażu: *O nieprawidłowościach w Warszawskim Szpitalu Południowym i innych szpitalach*, CBOS Flash nr 26/2026, https://cbos.pl/PL/publikacje/flashy_tekst.php?nr=26/2026 [dostęp: 6 sierpnia 2026].

⁶ Zob. przypis 3.

RYS. 1. Proszę wyobrazić sobie sytuację, że Pana(i) kolega z pracy przyjmuje łapówki w związku ze swoimi obowiązkami zawodowymi. Czy – dowiedziawszy się o tym – powiadomił(a)by Pan(i) swoich przełożonych?

Analiza odpowiedzi osób pracujących w zależności od miejsca ich zatrudnienia pokazuje, że osoby pracujące w instytucjach publicznych oraz zatrudnione w podmiotach całkowicie prywatnych wykazują zbliżone postawy. Blisko 55% badanych deklaruje gotowość do zgłoszenia naruszenia prawa, natomiast około 14% respondentów w każdej z tych grup udziela odpowiedzi przeczącej. Odróżniającą się grupą są pracownicy spółek z udziałem właścicieli prywatnych i państwa. W tych podmiotach widoczna jest większa ostrożność w podejmowaniu decyzji o zasygnalizowaniu korupcji: zgłosiłoby ją 36% badanych, podczas gdy aż 29% zrezygnowałoby ze zgłoszenia naruszenia prawa do przełożonych.

TABELA 1

Gdzie Pan(i) obecnie pracuje? Proszę wziąć pod uwagę Pana(i) główne miejsce pracy.	Proszę wyobrazić sobie sytuację, że Pana(i) kolega z pracy przyjmuje łapówki w związku ze swoimi obowiązkami zawodowymi. Czy – dowiedziawszy się o tym – powiadomił(a)by Pan(i) swoich przełożonych?			
	Tak	Nie	To zależy	Trudno powiedzieć
	w procentach			
– w instytucji, urzędzie lub zakładzie całkowicie państwowym, samorządowym lub publicznym (także w jednoosobowej spółce Skarbu Państwa)	55	14	21	10
– w spółce z udziałem właścicieli prywatnych (polskich lub zagranicznych) i państwa	36	29	24	12
– w zakładzie (spółce) całkowicie prywatnym poza rolnictwem lub w spółdzielni (dotyczy także właścicieli lub współwłaścicieli oraz pracujących indywidualnie na własny rachunek)	55	14	21	11

Odpowiedzi badanych przeanalizowaliśmy także uwzględniając ich cechy społeczno-demograficzne, które mogą mieć związek z wyborami etycznymi. Miejscami, w których ludzie uczą się, co oznacza uczciwe i moralne postępowanie, są m.in. kościoły i szkoła. Wyniki respondentów porównaliśmy zatem w zależności od stopnia ich religijności oraz poziomu wykształcenia.

Deklarowana głębokość wiary nie wykazuje istotnego związku z decyzją o zgłoszeniu naruszenia prawa w miejscu pracy. Nieznacznie częściej na dokonanie zgłoszenia decydowaliby się badani, którzy deklarują się jako osoby raczej lub całkowicie niewierzące.

TABELA 2

Niezależnie od udziału w praktykach religijnych, czy uważa Pan(i) siebie za osobę:	Proszę wyobrazić sobie sytuację, że Pana(i) kolega z pracy przyjmuje łapówki w związku ze swoimi obowiązkami zawodowymi. Czy – dowiedziawszy się o tym – powiadomił(a)by Pan(i) swoich przełożonych?			
	Tak	Nie	To zależy	Trudno powiedzieć
	w procentach			
– głęboko wierzącą	42	19	22	17
– wierzącą	43	19	20	17
– raczej niewierzącą	47	20	26	8
– całkowicie niewierzącą	52	17	21	10

Wykształcenie badanych, w przeciwieństwie do ich religijności, może istotnie różnicować podejmowane przez nich reakcje na naruszenia prawa w miejscu pracy. Im wyższe wykształcenie respondenta, tym większe prawdopodobieństwo, że zdecyduje się on na powiadomienie przełożonego o nieprawidłowościach. Osób deklarujących gotowość zgłoszenia naruszenia prawa jest znacząco mniej wśród ankietowanych z wykształceniem podstawowym (38%) lub zasadniczym zawodowym (35%) niż wśród badanych z wykształceniem wyższym (54%).

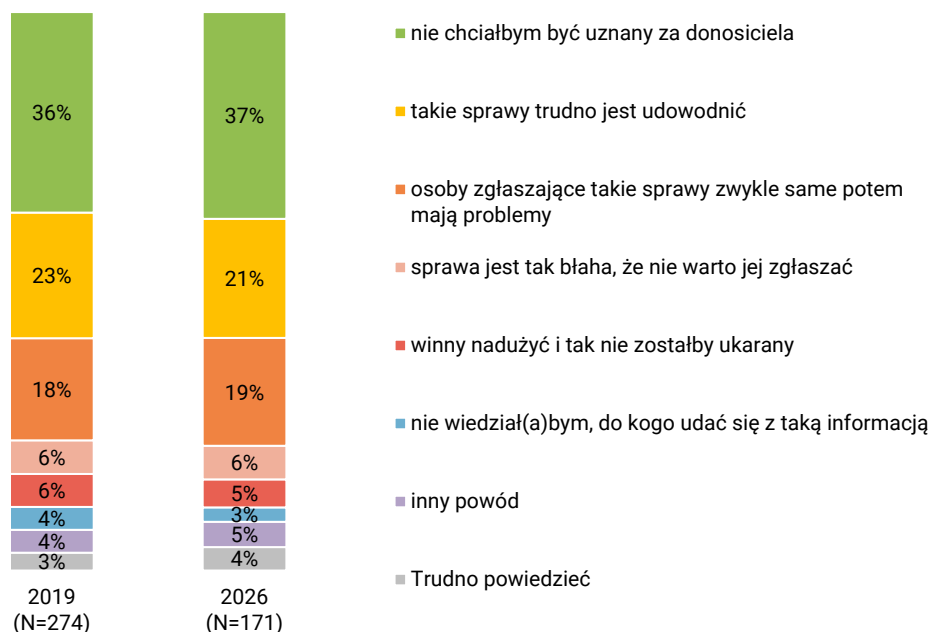
TABELA 3

Wykształcenie	Proszę wyobrazić sobie sytuację, że Pana(i) kolega z pracy przyjmuje łapówki w związku ze swoimi obowiązkami zawodowymi. Czy – dowiedziawszy się o tym – powiadomił(a)by Pan(i) swoich przełożonych?			
	Tak	Nie	To zależy	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Podstawowe / niepełne podstawowe / gimnazjalne	38	19	21	22
Zasadnicze zawodowe	35	27	17	22
Średnie ogólnokształcące	42	24	18	16
Średnie zawodowe / policealne (pomaturalne)	44	20	23	17
Wyższe ukończone	54	10	25	11

Niewielkie zmiany w stosunku do badania z 2019 roku odnotowaliśmy natomiast w odpowiedziach respondentów, którzy nie poinformowaliby przełożonych o naruszeniu prawa, poproszonych o podanie najważniejszego powodu takiego zachowania. Główna bariera przed zgłaszaniem nieprawidłowości nie zależy od poziomu prawnej ochrony sygnalistów. Największą część badanych (37%) do reagowania na wewnętrzne naruszenia zniechęca perspektywa bycia uznanym przez otoczenie za donosiciela. Społeczny ostracyzm dominuje nad innymi przeszkodami związanymi z sygnalizowaniem nieprawidłowości, w tym z problemami dowodowymi (21%) oraz przekonaniem, że konsekwencją zgłoszenia są przede wszystkim problemy dla zgłaszającego (19%). Z kolei wśród powodów określonych jako „inne” respondenci najczęściej wskazywali, że nie widzą potrzeby reagowania, jeżeli sprawa ich osobiście nie dotyczy.

RYS. 2. Odczytam Panu(i) kilka powodów, dla których ludzie zazwyczaj nie powiadamiają swoich przełożonych o nadużyciach w pracy. Który z nich byłby dla Pana(i) najważniejszy, kiedy decydował(a)by się Pan(i), aby nie powiadamiać przełożonych?

ODPOWIEDZI OSÓB, KTÓRE UDZIELIŁY ODPOWIEDZI „NIE” NA PYTANIE O POWIADOMIENIE PRZEŁOŻONYCH, ŻE KOLEGA Z PRACY PRZYJMUJE ŁAPÓWKI

Z perspektywy badań nad moralnością Polaków najciekawsza wydaje się grupa 21% respondentów, którzy na pytanie o zgłoszenie łapówki udzielili odpowiedzi „To zależy”. Należą do niej osoby, dla których kontekst naruszenia prawa bardziej niż obiektywna niezgodność zachowania z prawem wpływa na decyzję o zasygnalizowaniu zdarzenia. To grono relatywistów zwiększyło się w stosunku do poprzedniego badania, kiedy taką odpowiedź wskazało 17% respondentów. Reprezentują oni różne postawy etyczne, które na podstawie czterech najczęściej pojawiających się odpowiedzi w obu edycjach badań można scharakteryzować następująco.

Pierwszą postawę reprezentują osoby, które kierują się stopniem odczuwanej sympatii lub niechęci do skorumpowanego kolegi. Badani z tej grupy (20%) swoje potencjalne zgłoszenie uzależniliby od tego, jaką mają z nim relację i jak bliska jest to znajomość. O tym, czy moralni sentymentalisci uznają zgłoszenie za uzasadnione, decydują w dużej mierze ich emocje. Do drugiej grupy należą sytuacjoniści, którzy deklarują postępowanie adekwatne do okoliczności danego zdarzenia (19%). Im najbliższy jest pogląd, że nie obowiązują żadne stałe normy postępowania, a to, co jest właściwe, zależy od sytuacji, w której podejmujemy działania. Trzeciej grupie można przypisać orientację etyczną opartą na logice norm prawnych. Zakłada ona, że naganność czynu oraz kara, która powinna być jego konsekwencją, są stopniowalne. Respondenci z tej grupy (14%) deklarowali najczęściej, że swoje podejście do kolegi przyjmującego łapówki uzależniają od jej formy (czy zapłacono ją w gotówce) i wysokości. Czwartą grupę można zdefiniować jako etycznych empiryków (12%), którzy

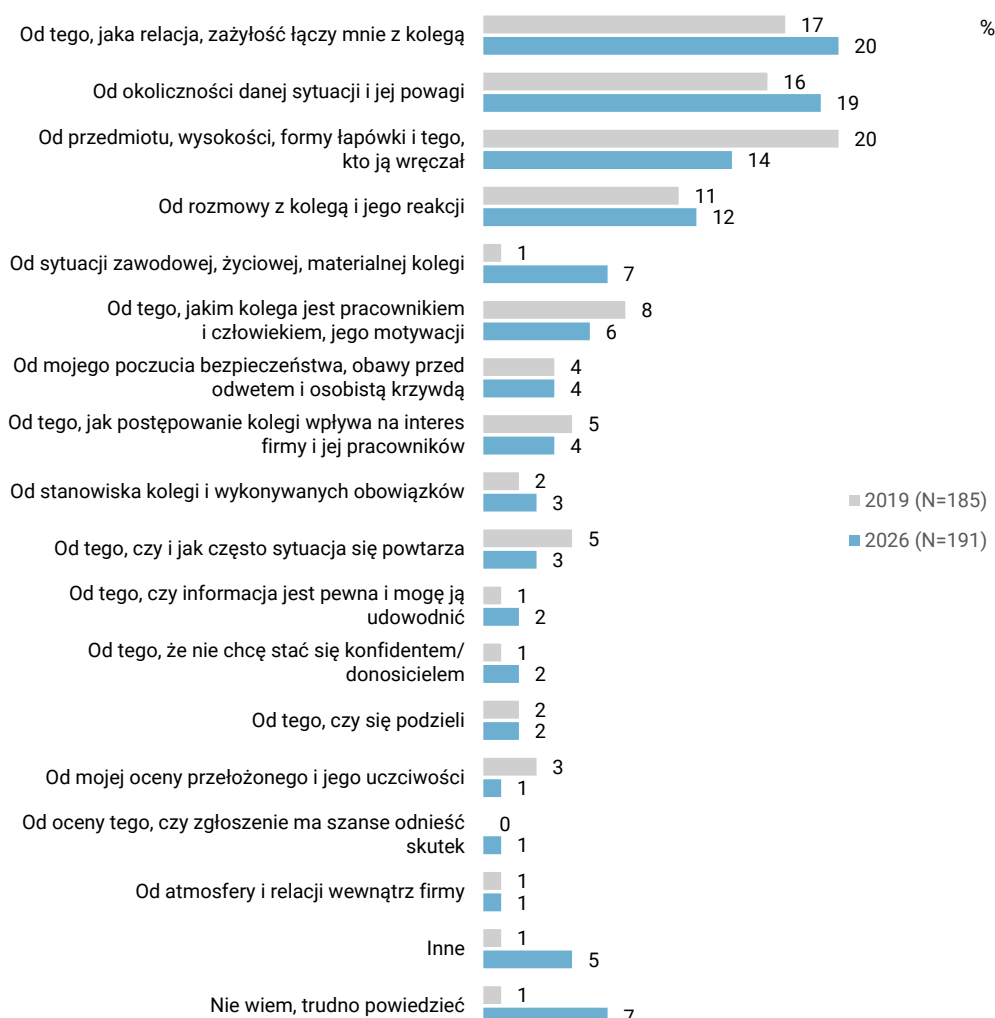
zakładają, że znajdą rozwiązanie swojego dylematu, dzięki osobistej rozmowie z kolegą oraz sprawdzeniu jego reakcji na próbę zwrócenia mu uwagi.

Na podstawie odpowiedzi badanych można wyróżnić jeszcze piątą grupę – konsekwencjalistów, którzy przed zgłoszeniem braliby pod uwagę spodziewane, dobre lub złe skutki takiego działania. Przy czym część z nich przyjmuje perspektywę jednostkową, oglądając się na swój interes i kalkulując szkody, które takie zgłoszenie może im osobiście wyrządzić (4%). Inni natomiast, patrząc na dobro zakładu pracy, chcieliby najpierw rozważyć, jak przyjmowanie łapówek przez kolegę wpływa na firmę i jej pracowników oraz czy ich zgłoszenie poprawi sytuację (4%). Jeszcze inni konsekwencjaliści – „współczujący” – chcieliby się upewnić co do sytuacji materialnej, zawodowej i życiowej kolegi, zanim obciążą go poważnymi oskarżeniami (7%). Odsetek odpowiedzi w tej kategorii wzrósł od poprzedniego badania o 6 punktów procentowych. W gronie relatywistów zwiększyła się zatem nieznacznie wyrozumiałość dla naruszania zasad uczciwości, co może być usprawiedliwiane gorszą sytuacją zawodową pracowników.

CBOS

RYS. 3. Od czego to zależy?

DEKLARACJE OSÓB, KTÓRE UDZIELIŁY ODPOWIEDZI „TO ZALEŻY” NA PYTANIE O POWIADOMIENIE PRZEŁOŻONYCH, ŻE KOLEGA Z PRACY PRZYJMUJE ŁAPÓWKI

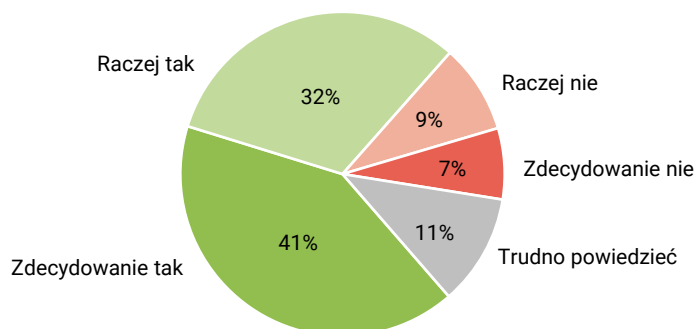
ZAUFANIE DO KANAŁÓW SYGNALIZOWANIA NIEPRAWIDŁOWOŚCI W MIEJSCU PRACY

Większość pracujących Polaków (73%) zgadza się ze stwierdzeniem, że w ich miejscu pracy istnieje możliwość bezpiecznego i poufnego przekazania informacji o nieprawidłowościach, przy czym 41% zgadza się z tą opinią zdecydowanie. Natomiast 16% badanych neguje taki stan rzeczy, z czego 7% zdecydowanie się z tym nie zgadza. Ponadto 11% respondentów przyznaje, że nie potrafi tego ocenić. Procedury zgłoszeń wewnętrznych wprowadzone zgodnie z Ustawą są dla pracowników pierwszym znakiem, że mogą bez obaw przekazać swoje informacje. Natomiast należy też liczyć się z tym, że zdecydowana większość badanych nie miała dotąd doświadczenia w stosowaniu takich przepisów, a swoje przekonanie o bezpieczeństwie procedur opiera jedynie na zapewnieniach pracodawcy.

CBOS

RYS. 4. Czy zgadza się Pan(i) z tym, że w Pana(i) miejscu pracy każdy pracownik może w sposób poufny i bezpieczny przekazać informacje o nieprawidłowościach?

ODPOWIEDZI OSÓB PRACUJĄCYCH (N=549)

Pracownicy sektora prywatnego okazują nieco większe zaufanie do bezpieczeństwa i poufności kanałów sygnalizowania w swoim miejscu pracy. Odsetek ich odpowiedzi deklarujących taki stan rzeczy jest o około 10 punktów procentowych wyższy niż w dwóch pozostałych grupach: pracowników instytucji publicznych oraz podmiotów z udziałem Skarbu Państwa. Ta różnica to powód do ważnej refleksji nad etyką służby publicznej w Polsce. To bowiem w podmiotach sektora publicznego skala ryzyka dla interesu publicznego jest większa. Stąd możliwość bezpiecznego i poufnego sygnalizowania nieprawidłowości powinna być gwarantowana w instytucjach publicznych co najmniej w tym samym stopniu co w sektorze prywatnym.

TABELA 4

Gdzie Pan(i) obecnie pracuje? Proszę wziąć pod uwagę Pana(i) główne miejsce pracy.	Czy zgadza się Pan(i) z tym, że w Pana(i) miejscu pracy każdy pracownik może w sposób poufny i bezpieczny przekazać informacje o nieprawidłowościach?*	
	Tak	Nie
	w procentach	
– w instytucji, urzędzie lub zakładzie całkowicie państwowym, samorządowym lub publicznym (także w jednoosobowej spółce Skarbu Państwa)	76	24
– w spółce z udziałem właścicieli prywatnych (polskich lub zagranicznych) i państwa	77	23
– w zakładzie (spółce) całkowicie prywatnym poza rolnictwem lub w spółdzielni (dotyczy także właścicieli lub współwłaścicieli oraz pracujących indywidualnie na własny rachunek)	87	13

* Odpowiedzi osób pracujących, pominięto odpowiedzi „Trudno powiedzieć”

Wśród osób pracujących, których odpowiedzi przeanalizowano w zależności od grupy społeczno-zawodowej, przekonanie o dostępie do poufnych i bezpiecznych ścieżek zgłaszania w najmniejszym stopniu deklarują pracownicy usług (65%), a następnie pracownicy administracyjno-biurowi (77%). Z kolei najczęściej z tą opinią zgadzają się przedstawiciele kadry kierowniczej i specjaliści z wyższym wykształceniem (87%). Pokazuje to, że miejsce w hierarchii zawodowej może determinować stopień poczucia bezpieczeństwa zgłaszania nieprawidłowości odczuwany przez pracowników. Osoby na wyższych stanowiskach mają mniej powodów do obaw, że mogą sobie zaszkodzić zgłaszając wewnętrznie nieprawidłowości, gdyż ich pozycją w organizacji trudniej jest zachwiać. Mogą też wykazywać się myśleniem życzeniowym, prezentując wewnętrzne kanały komunikacji, za które w większej mierze odpowiadają, jako działające lepiej niż w rzeczywistości.

TABELA 5

Grupa społeczno-zawodowa	Czy zgadza się Pan(i) z tym, że w Pana(i) miejscu pracy każdy pracownik może w sposób poufny i bezpieczny przekazać informacje o nieprawidłowościach?*	
	Tak	Nie
	w procentach	
Kadra kierownicza, specjaliści z wyższym wykształceniem	87	13
Średni personel, technicy**	86	14
Pracownicy administracyjno-biurowi	77	23
Pracownicy usług	65	35
Robotnicy wykwalifikowani	81	20
Robotnicy niewykwalifikowani**	82	18
Pracujący na własny rachunek**	87	13

* Odpowiedzi osób pracujących, pominięto odpowiedzi „Trudno powiedzieć”

** Uwaga: mała liczba przedstawicieli tej grupy w próbie

Wyniki sondażu potwierdzają logiczny wniosek, że osoby decydujące się na zgłoszenie nieprawidłowości będą to robić prawie zawsze w miejscach, w których uznają, iż istnieje możliwość poufnego i bezpiecznego przekazywania takich informacji (90%). Tam, gdzie podobne możliwości nie są zapewnione, odsetek potencjalnych sygnalistów maleje do 60%. Wyraźna przewaga odpowiedzi

„To zależy” (81%) na pytanie o decyzję o zgłoszeniu łapówki także występuje w grupie pracowników organizacji zapewniających poufność i bezpieczeństwo zgłoszeń. Można zauważyć, że w miejscach pracy, w których brakuje podobnych warunków, pracownicy nawet nie rozważają tak często zasygnalizowania problemu, który jest im znany.

TABELA 6

Proszę wyobrazić sobie sytuację, że Pana(i) kolega z pracy przyjmuje łapówki w związku ze swoimi obowiązkami zawodowymi. Czy – dowiedziawszy się o tym – powiadomił(a)by Pan(i) swoich przełożonych?	Czy zgadza się Pan(i) z tym, że w Pana(i) miejscu pracy każdy pracownik może w sposób poufny i bezpieczny przekazać informacje o nieprawidłowościach?*	
	Tak	Nie
	w procentach	
Tak	90	10
Nie	60	41
To zależy	81	19
Trudno powiedzieć	78	22

* Odpowiedzi osób pracujących, pominięto odpowiedzi „Trudno powiedzieć”

CHARAKTER NARUSZENIA PRAWA A WYBÓR ŚCIEŻKI ZGŁASZANIA

Na podstawie Ustawy sygnaliści mają prawo na tych samych warunkach dokonać zgłoszenia naruszenia prawa wewnątrz organizacji, jak i do zewnętrznych organów. Podobnej możliwości nie było jeszcze w 2012 roku, kiedy CBOS realizował pierwsze badania o sygnalistach⁷. Powróciliśmy jednak do pytań, które były wtedy zadawane, żeby przekonać się, gdzie obecnie – zdaniem badanych – powinny być zgłaszane poważne zagrożenia dla interesu publicznego. Pytania zadano w niezmienionej formie, żeby zachować możliwość porównania odpowiedzi z wcześniejszymi wynikami, choć należy pamiętać, że po przyjęciu przepisów o sygnalistach w 2024 roku pojawiła się jeszcze możliwość publicznego ujawnienia naruszeń o poważnym charakterze, wymagających pilnej reakcji (np. poprzez wypowiedzi dla mediów), a przynajmniej niektóre z rozważanych przypadków mogłyby się do takiego ujawnienia kwalifikować.

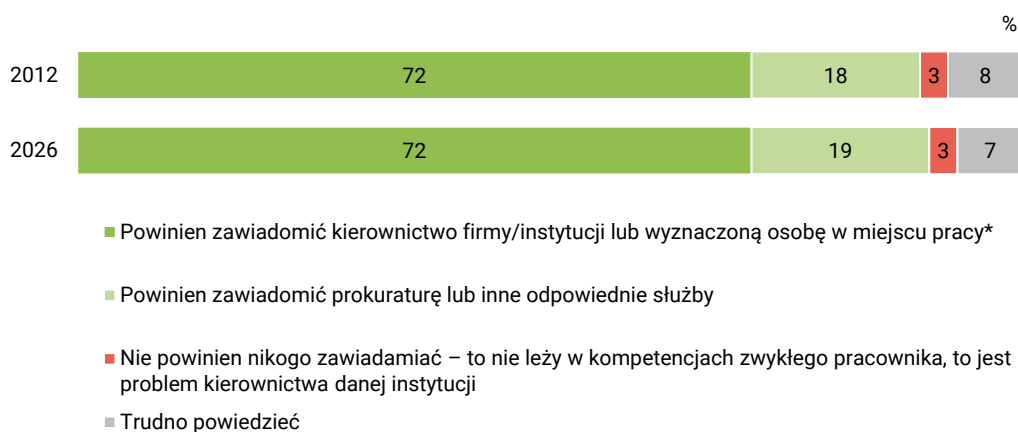
Ponowienie pytań pozwoliło nam przekonać się, czy nowe, powszechnie dostępne ścieżki zgłaszania nieprawidłowości wewnątrz i na zewnątrz organizacji w istotny sposób zmieniają nastawienie respondentów do reagowania na wybrane naruszenia i patologie w instytucjach publicznych. Dodatkowo odpowiedzi porównano uwzględniając deklaracje polityczne respondentów, żeby sprawdzić, czy występują różnice między elektoratami partyjnymi pod względem gotowości informowania różnych instytucji publicznych o złych, przestępczych praktykach.

⁷ Zob. przypis 2.

Pierwszy rozważany przypadek dotyczy informowania przez lekarza o błędach lekarskich swojego kolegi. Za sprawą skandalu w Warszawskim Szpitalu Południowym był to też przypadek prawdopodobnie najłatwiejszy do wyobrażenia sobie przez badanych. W porównaniu z poprzednim sondażem nie zmieniła się istotnie struktura odpowiedzi. Zdecydowana większość respondentów chciałaby, żeby lekarz sygnalista powiadomił najpierw kierownictwo szpitala (72%), natomiast prawie co piąty badany (19%) uznał, że lepszym adresatem takiego zgłoszenia są zewnętrzne służby. Najczęściej za zgłoszeniem wewnętrznych opowiadali się wyborcy Koalicji Obywatelskiej (81%) i był to najwyższy odsetek poparcia dla takiej formy zgłaszania ze wszystkich rozważanych przypadków. Również wyborcy pozostałych partii są w większości przekonani, że sprawę błędów lekarskich należy rozwiązać w środowisku danego szpitala.

CBOS

RYS. 5. Jak, Pana(i) zdaniem, powinien zareagować lekarz, który wie, że inny lekarz w szpitalu popełnia błędy lekarskie?

* W 2012 roku odpowiedź w kwestionariuszu brzmiała: „Powinien zawiadomić kierownictwo firmy/instytucji”

TABELA 7

Na kandydata której partii/ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?	Jak, Pana(i) zdaniem, powinien zareagować lekarz, który wie, że inny lekarz w szpitalu popełnia błędy lekarskie?			
	Powinien zawiadomić kierownictwo firmy/instytucji lub wyznaczoną osobę w miejscu pracy*	Powinien zawiadomić prokuraturę lub inne odpowiednie służby	Nie powinien nikogo zawiadamiać – to nie leży w kompetencjach zwykłego pracownika, to jest problem kierownictwa danej instytucji	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Koalicja Obywatelska	81	13	1	5
Konfederacja Wolność i Niepodległość	71	25	3	2
Prawo i Sprawiedliwość	68	17	6	8
Konfederacja Korony Polskiej**	67	19	11	3

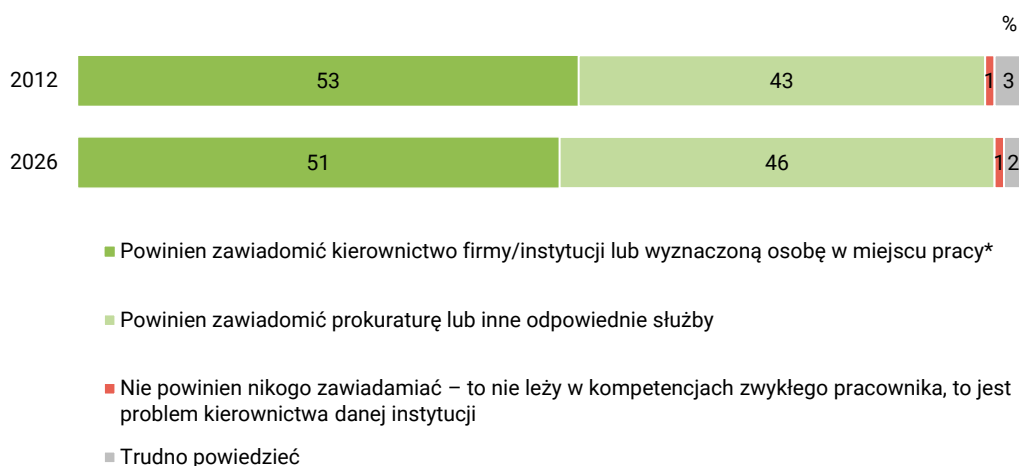
* W 2012 r. odpowiedź w kwestionariuszu brzmiała: „Powinien zawiadomić kierownictwo firmy/ instytucji”

** Uwaga: mała liczba zwolenników tego ugrupowania w próbie

Przykład nauczyciela, który wie o molestowaniu ucznia przez swojego kolegę, budzi w badanych najmniejsze wątpliwości co do tego, że sprawa taka powinna zostać zgłoszona (niecałe 1% odpowiedzi negujących potrzebę powiadomienia oraz 2% – „trudno powiedzieć”). Natomiast pytanie o tę sytuację daje też najbardziej niejednoznaczne odpowiedzi dotyczące kwestii, gdzie takie zgłoszenie zaadresować. Respondenci podzieleni są niemal równo między zwolenników zawiadomienia dyrekcji danej szkoły (51%) oraz osoby optujące za powiadomieniem zewnętrznych służb (46%), których to odsetek zwiększył się od poprzedniego badania. Podczas gdy badani popierający Koalicję Obywatelską lub Prawo i Sprawiedliwość przychylają się do wyboru ścieżki wewnętrznej, to wyborcy obu Konfederacji woleliby, aby zgłoszenie zostało dokonane na zewnątrz szkoły.

CBOS

RYS. 6. Jak, Pana(i) zdaniem, powinien zareagować nauczyciel, który wie, że inny nauczyciel w szkole molestuje uczniów?

* W 2012 roku odpowiedź w kwestionariuszu brzmiała: „Powinien zawiadomić kierownictwo firmy/ instytucji”

TABELA 8

Na kandydata której partii/ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?	Jak, Pana(i) zdaniem, powinien zareagować nauczyciel, który wie, że inny nauczyciel w szkole molestuje uczniów?			
	Powinien zawiadomić kierownictwo firmy/instytucji lub wyznaczoną osobę w miejscu pracy*	Powinien zawiadomić prokuraturę lub inne odpowiednie służby	Nie powinien nikogo zawiadamiać – to nie leży w kompetencjach zwykłego pracownika, to jest problem kierownictwa danej instytucji	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Koalicja Obywatelska	57	43	0	1
Prawo i Sprawiedliwość	56	42	1	1
Konfederacja Korony Polskiej**	45	52	4	0
Konfederacja Wolność i Niepodległość	39	59	0	2

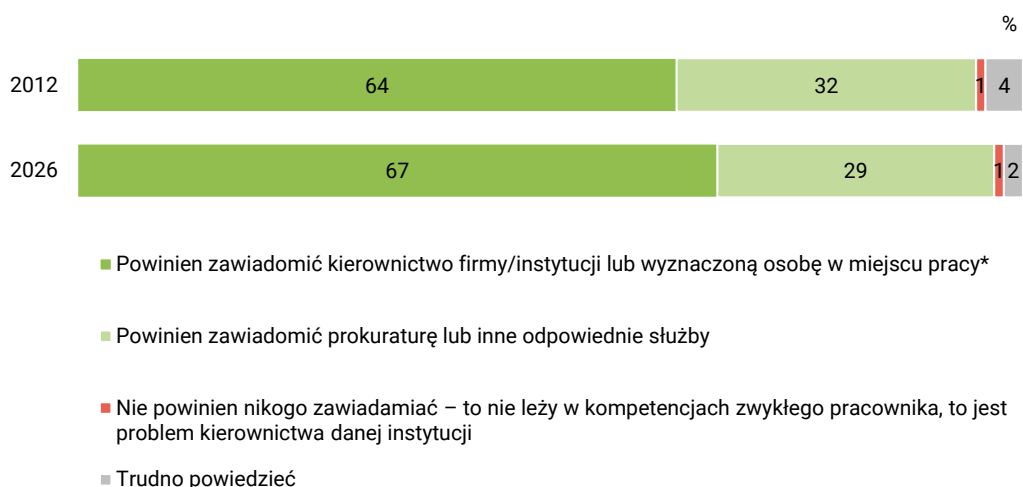
* W 2012 roku odpowiedź w kwestionariuszu brzmiała: „Powinien zawiadomić kierownictwo firmy/ instytucji”

** Uwaga: mała liczba zwolenników ugrupowania w próbie

Następnie badani byli poproszeni o odniesienie się do przypadku złego traktowania podopiecznych w domu opieki społecznej. Wyraźnie większy odsetek zwolenników – który od ostatniego sondażu jeszcze wzrósł – miał wariant powiadomienia kierownictwa takiej placówki lub jej pracowników wyznaczonych do przyjmowania zgłoszeń (67%). Ten pogląd przeważał wśród wszystkich elektoratów partyjnych, choć najczęściej wyrażali go wyborcy Prawa i Sprawiedliwości (76%). Był to najwyższy odsetek wskazań takiej odpowiedzi wśród zwolenników PiS, także na tle innych rozważanych przypadków.

CBOS

RYS. 7. Jak, Pana(i) zdaniem, powinien zareagować pracownik domu opieki społecznej, który wie, że personel źle traktuje podopiecznych?

* W 2012 roku odpowiedź w kwestionariuszu brzmiała: „Powinien zawiadomić kierownictwo firmy/ instytucji”

TABELA 9

Na kandydata której partii/ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?	Jak, Pana(i) zdaniem, powinien zareagować pracownik domu opieki społecznej, który wie, że personel źle traktuje podopiecznych?			
	Powinien zawiadomić kierownictwo firmy/institucji lub wyznaczoną osobę w miejscu pracy*	Powinien zawiadomić prokuraturę lub inne odpowiednie służby	Nie powinien nikogo zawiadamiać – to nie leży w kompetencjach zwykłego pracownika, to jest problem kierownictwa danej instytucji	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Prawo i Sprawiedliwość	76	22	1	1
Koalicja Obywatelska	71	28	0	1
Konfederacja Korony Polskiej**	64	31	6	0
Konfederacja Wolność i Niepodległość	54	45	0	2

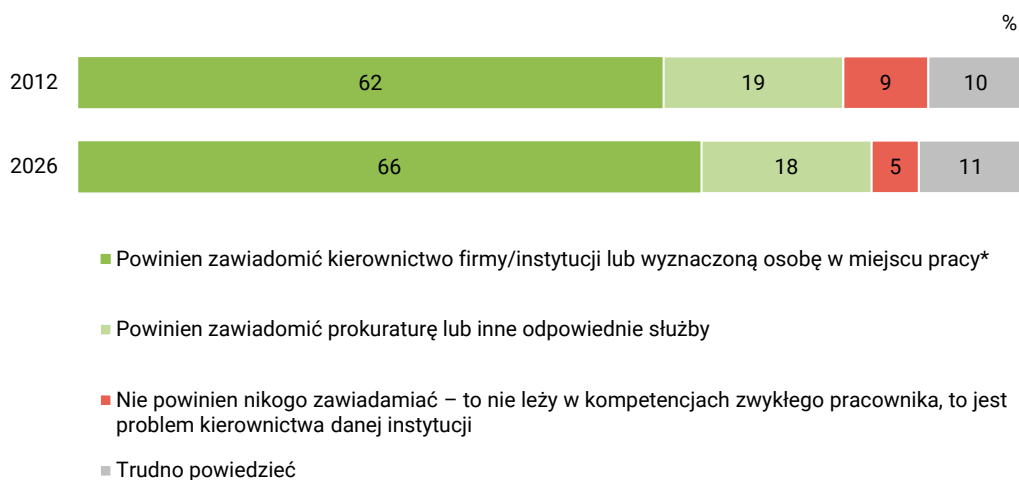
* W 2012 roku odpowiedź w kwestionariuszu brzmiała: „Powinien zawiadomić kierownictwo firmy/ instytucji”

** Uwaga: mała liczba zwolenników ugrupowania w próbie

Następnym przypadkiem, o który zapytano w sondażu, było przyjmowanie przez pracownika Urzędu Skarbowego osobistych korzyści od interesantów w postaci zaproszenia do drogich restauracji. Najwyższy odsetek wskazań odpowiedzi „trudno powiedzieć” (11%) wśród wszystkich przypadków naruszeń oznacza, że w nieco mniejszym stopniu sprawa ta wywołuje u badanych jasne przekonanie, jakie postępowanie jest tutaj właściwe. Odpowiedź, że nie należy powiadamiać nikogo, bo to nie leży w kompetencjach zwykłego pracownika, zyskała więcej wskazań (5%) niż we wszystkich pozostałych sprawach. Poza tym, podobnie jak we wcześniejszym przypadku, dominowali zwolennicy dokonania zgłoszenia wewnątrz Urzędu (66%). Warto zwrócić uwagę na duże różnice między odpowiedziami elektoratów partyjnych. Zwolennicy Koalicji Obywatelskiej oraz Prawa i Sprawiedliwości są wyraźnie bardziej przekonani co zasadności zgłoszenia wewnętrznego niż wyborcy obu Konfederacji, których stosunek do tej sprawy jest mniej jednoznaczny. Być może bierze się to z ich większej skłonności do podważania sensowności działań administracji skarbowej w ogóle. Wyborcy Konfederacji Wolność i Niepodległość wskazywali prawie równie często na użycie ścieżki wewnętrznej i na konieczność powiadomienia zewnętrznych służb, natomiast wśród zwolenników Konfederacji Korony Polskiej zwraca uwagę relatywnie wysoki odsetek odpowiedzi, że lepiej, aby pracownik nikogo o tym nie zawiadamiał.

CBOS

RYS. 8. Jak, Pana(i) zdaniem, powinien zareagować pracownik Urzędu Skarbowego, który wie, że inny pracownik urzędu przyjmuje od interesantów zaproszenia do drogich restauracji?

* W 2012 roku odpowiedź w kwestionariuszu brzmiała: „Powinien zawiadomić kierownictwo firmy/institucji”

TABELA 10

Na kandydata której partii/ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?	Jak, Pana(i) zdaniem, powinien zareagować pracownik Urzędu Skarbowego, który wie, że inny pracownik Urzędu przyjmuje od interesantów zaproszenia do drogich restauracji?			
	Powinien zawiadomić kierownictwo firmy/institucji lub wyznaczoną osobę w miejscu pracy*	Powinien zawiadomić prokuraturę lub inne odpowiednie służby	Nie powinien nikogo zawiadamiać – to nie leży w kompetencjach zwykłego pracownika, to jest problem kierownictwa danej instytucji	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Koalicja Obywatelska	74	16	4	7
Prawo i Sprawiedliwość	71	15	4	10
Konfederacja Korony Polskiej**	54	21	14	11
Konfederacja Wolność i Niepodległość	47	43	5	4

* W 2012 roku odpowiedź w kwestionariuszu brzmiała: „Powinien zawiadomić kierownictwo firmy/ instytucji”

** Uwaga: mała liczba zwolenników ugrupowania w próbie

W przypadku kolejnego pytania o pożądaną reakcję policjanta, który jest świadkiem, jak inny policjant przyjmuje łapówki, również do 60% wzrósł odsetek zwolenników wykorzystania ścieżki wewnętrznej. Niemal dwa razy mniej osób (32%) opowiedziało się za zgłoszeniem zewnętrznym. Poza tym do zaledwie 2% zmniejszył się odsetek odpowiedzi uznających, że najlepszym wyjściem dla policjanta jest nie powiadamiać nikogo. Także w tej sytuacji nieco bardziej sceptyczni co do wykorzystania wewnętrznych kanałów zgłoszeń pozostają wyborcy obu Konfederacji.

CBOS

RYS. 9. Jak, Pana(i) zdaniem, powinien zareagować policjant, który wie, że dwóch innych policjantów w komisariacie przyjmuje łapówki?

* W 2012 roku odpowiedź w kwestionariuszu brzmiała: „Powinien zawiadomić kierownictwo firmy/ instytucji”

TABELA 11

Na kandydata której partii/ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?	Jak, Pana(i) zdaniem, powinien zareagować policjant, który wie, że dwóch innych policjantów w komisariacie przyjmuje łapówki?			
	Powinien zawiadomić kierownictwo firmy/institucji lub wyznaczoną osobę w miejscu pracy*	Powinien zawiadomić prokuraturę lub inne odpowiednie służby	Nie powinien nikogo zawiadamiać – to nie leży w kompetencjach zwykłego pracownika, to jest problem kierownictwa danej instytucji	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Koalicja Obywatelska	64	30	1	5
Prawo i Sprawiedliwość	62	31	2	6
Konfederacja Korony Polskiej**	49	37	7	7
Konfederacja Wolność i Niepodległość	46	49	1	4

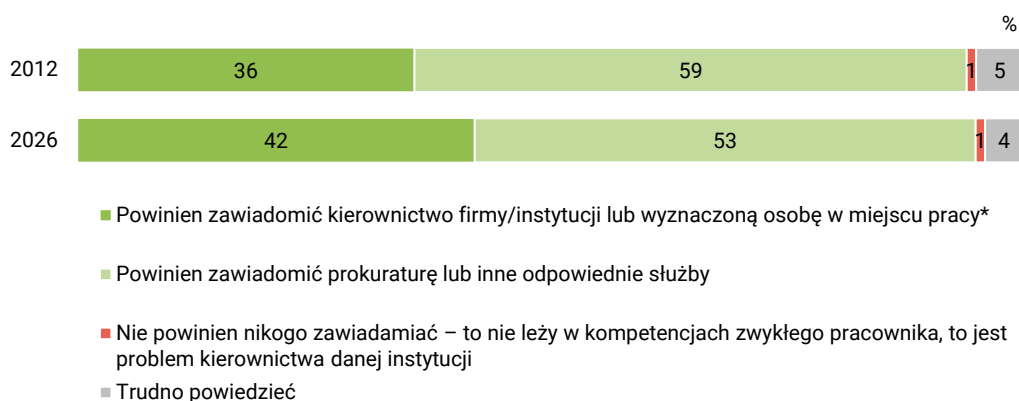
* W 2012 roku odpowiedź w kwestionariuszu brzmiała: „Powinien zawiadomić kierownictwo firmy/ instytucji”

** Uwaga: mała liczba zwolenników ugrupowania w próbie

Największe zmiany w stosunku do badania z 2012 roku zaszły w ostatnim z rozważanych przypadków: górnika, który wszedł w posiadanie informacji o fałszowaniu pomiarów metanu przez kierownictwo kopalni. Zauważalne jest umocnienie się przekonania wśród badanych o konieczności zastosowania wewnętrznych ścieżek zgłaszania (42%, o 6 punktów procentowych więcej niż w 2012 roku), chociaż wciąż więcej zwolenników ma opcja zgłoszenia takiego przypadku do zewnętrznych służb (53%, o 6 punktów mniej niż w roku 2012). Najwięcej wskazań na taką odpowiedź bierze się prawdopodobnie stąd, że respondenci mimo wszystko wątpią, iż wewnętrzne zgłoszenie może być skuteczne, jeżeli sprawcami naruszenia są osoby zarządzające kopalnią. Dodatkową rolę odgrywa w tym przypadku najwyższa możliwa stawka, jaką jest życie górników, które może zależeć od bezstronnego rozpatrzenia zgłoszenia. Jedynie w elektoracie Prawa i Sprawiedliwości przeważa opinia, że najwłaściwszą ścieżką postępowania jest wewnętrzne zgłoszenie do kierownictwa kopalni. Natomiast rekordowe odsetki wskazań padły na odpowiedź o potrzebie zawiadomienia służb zewnętrznych wśród zwolenników obu Konfederacji.

CBOS

RYS. 10. Jak, Pana(i) zdaniem, powinien zareagować górnik, który wie, że kierownictwo fałszuje pomiary stężenia niebezpiecznych gazów w chodnikach kopalni?

* W 2012 roku odpowiedź w kwestionariuszu brzmiała: „Powinien zawiadomić kierownictwo firmy/ instytucji”

TABELA 12

Na kandydata której partii/ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?	Jak, Pana(i) zdaniem, powinien zareagować górnik, który wie, że kierownictwo fałszuje pomiary stężenia niebezpiecznych gazów w chodnikach kopalni?			
	Powinien zawiadomić kierownictwo firmy/instytucji lub wyznaczoną osobę w miejscu pracy*	Powinien zawiadomić prokuraturę lub inne odpowiednie służby	Nie powinien nikogo zawiadamiać – to nie leży w kompetencjach zwykłego pracownika, to jest problem kierownictwa danej instytucji	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Koalicja Obywatelska	43	56	0,4	1
Prawo i Sprawiedliwość	53	43	1	3
Konfederacja Wolność i Niepodległość	19	77	1	3
Konfederacja Korony Polskiej**	38	60	0	2

* W 2012 roku odpowiedź w kwestionariuszu brzmiała: „Powinien zawiadomić kierownictwo firmy/ instytucji”

** Uwaga: mała liczba zwolenników ugrupowania w próbie

Na podstawie większości analizowanych powyżej przypadków możemy zaobserwować niewielki wzrost przekonania o tym, że warto wykorzystywać procedury zgłoszeń wewnętrznych, co zdaje się dobrą wiadomością z perspektywy założeń Ustawy o ochronie sygnalistów. Nie dotyczy to jedynie naruszeń prawa, które miały miejsce w szpitalu lub w szkole – być może wśród części badanych istnieją nieprzemijające wątpliwości, czy instytucje te są zdolne do samooczyszczenia w przypadku zarzutów tak dużej wagi. Trzeba jednak przyznać, że między wynikami sondażu z 2012 i 2026 roku nie zachodzą tak znaczące różnice, których moglibyśmy się spodziewać po wprowadzonych w międzyczasie zmianach prawnych. Za wart odnotowania trend należy uznać spadek – we wszystkich przypadkach – odpowiedzi, że nie należy zawiadamiać nikogo, z i tak małych odsetków do całkowicie marginalnych poziomów. Interesującą prawidłowością, która nie znalazła wyjątków w odpowiedziach badanych, było większe przekonanie wyborców obu Konfederacji niż zwolenników Koalicji Obywatelskiej oraz Prawa i Sprawiedliwości o tym, że najbardziej właściwą drogą postępowania jest zawiadomienie prokuratury lub innych odpowiednich służb. Wskazywałoby to, że sympatycy Konfederacji Wolność i Niepodległość oraz Konfederacji Korony Polskiej są bardziej skłonni popierać metody przeciwdziałania naruszeniom o charakterze karno-represyjnym lub też, że nie ufają tak bardzo w zdolność podmiotów publicznych do eliminowania wewnętrznych patologii.

Warunkiem powodzenia wewnętrznych zgłoszeń jest bezstronne podejście osób, które w organizacji odpowiadają za działania następcze. Istotny jest też zakres samej procedury dla sygnalistów, która w zależności od rodzaju organizacji powinna obejmować przede wszystkim zgłaszanie ryzyka naruszeń prawa właściwych dla danego podmiotu. W sondażu zostały podane tylko niektóre z ich przykładów. To jednak wystarczy, żeby dojść do wniosku, iż rodzaj i potencjalne konsekwencje naruszenia prawa determinują, jak – zdaniem badanych – powinien zachować się sygnalista. W każdym analizowanym przypadku rozkład odpowiedzi respondentów wygląda nieco inaczej. Dlatego ważne jest, aby pracownicy mieli zapewniony swobodny i równy dostęp do obu rodzajów ścieżek zgłaszania: wewnątrz i na zewnątrz miejsca pracy.

Podsumowując: wdrożenie procedur dla sygnalistów i technicznych narzędzi zgłaszania w ślad za Ustawą o ochronie sygnalistów w publicznych i prywatnych podmiotach to okoliczność, która ułatwia decyzję o sygnalizowaniu nieprawidłowości. Badanie pokazuje, że gotowość Polaków do poinformowania o naruszeniu prawa w swoim miejscu pracy znacząco wzrosła w porównaniu z badaniami sprzed siedmiu lat. Trzech na czterech pracowników ma obecnie poczucie dostępu do poufnych i bezpiecznych możliwości zgłaszania nieprawidłowości. Jednocześnie opinie badanych pozostają zauważalnie zróżnicowane w zależności od sektora i rodzaju wykonywanej pracy. Polacy *en masse* oczekują wręcz aktów sygnalizowania różnych, groźnych patologii w interesie publicznym, ale wypowiadają się znacznie ostrożniej, jeżeli sami mieliby podjąć taką decyzję. Wydaje się, że zmiany prawne nie przełamały jeszcze głęboko zakorzenionego kulturowego uprzedzenia do sygnalistów. Lęk przed ostracyzmem na skutek otrzymania etykiety donosiciela czy konfidenta w środowisku pracy charakteryzuje się większą odpornością na same zmiany legislacyjne. Badanie ujawniło też rosnącą skłonność Polaków do relatywizacji działań pracowników niezgodnych z prawem. Dane na ten temat są w szczególności warte przeanalizowania przez zarządzających organizacjami, gdyż pokazują, co może leżeć u podstaw tworzenia usprawiedliwień dla naruszania norm obowiązujących w zakładzie pracy. Ponadto sondaż sugeruje, że wyobrażenia na temat właściwego sygnalizowania naruszeń prawa w różnych instytucjach publicznych są m.in. wypadkową politycznego światopoglądu badanych. Kryje się wszak za nim również uogólniony stosunek do różnych instytucji publicznych oraz ocena tego, w jakim stopniu pozostają one zdolne do samonaprawy.

TABELA 1

		Proszę wyobrazić sobie sytuację, że Pana(i) kolega z pracy przyjmuje łapówki w związku ze swoimi obowiązkami zawodowymi. Czy – dowiedziawszy się o tym – powiadomił(a)by Pan(i) swoich przełożonych?				Liczba osób
		Tak	Nie	To zależy	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		43	19	21	16	903
Płeć	Mężczyźni	42	23	22	13	431
	Kobiety	44	16	20	20	473
Wiek	18–24 lata	45	19	30	6	73
	25–34	42	13	27	18	132
	35–44	55	17	17	12	173
	45–54	47	19	26	7	165
	55–64	39	20	18	23	126
	65 lat i więcej	35	23	16	26	234
Miejsce zamieszkania	Wieś	42	20	20	17	361
	Miasto do 19 999	42	23	18	17	124
	20 000 – 99 999	39	22	20	18	172
	100 000 – 499 999	42	13	29	16	136
	500 000 i więcej mieszk.	56	14	20	10	110
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	38	19	21	22	91
	Zasadnicze zawodowe	35	27	16	22	194
	Średnie	41	22	21	16	335
	Wyższe	54	10	25	11	284
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	62	9	20	9	148
	Średni personel, technicy	64	16	15	5	43
	Pracownicy adm.-biurowi	60	9	19	12	62
	Pracownicy usług	30	26	30	14	60
	Robotnicy wykwalifikowani	46	27	18	9	97
	Robotnicy niewykwalifik.	31	27	18	24	37
	Rolnicy	42	7	28	23	30
	Pracujący na własny rach.	42	20	25	14	56
	Bezrobotni	39	25	26	11	17
	Emeryci	33	24	18	25	243
	Renciści	37	21	17	26	27
	Uczniowie i studenci	37	10	43	10	45
	Zajmujący się domem i inni	29	21	19	30	39
	inst. państw., publicznej	55	14	21	10	140
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	36	29	24	12	123
Pracuje w:	sekt. prywat. poza rolnict.	55	14	21	11	249
	prywatnym gosp. rolnym	48	8	23	21	26
Dochody na jedną osobę	Do 1999 zł	47	24	18	10	88
	Od 2000 do 2999 zł	44	24	18	14	135
	Od 3000 do 3999 zł	45	17	22	16	119
	Od 4000 do 5999 zł	44	17	23	16	169
	6000 zł i więcej	61	8	21	10	114
	Trudno powiedzieć	39	21	23	16	109
	Odmowa odpowiedzi	31	21	22	27	170
Ocena własnych war. mater.	Złe	38	33	13	16	42
	Średnie	37	19	22	21	284
	Dobre	47	18	22	14	577
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	41	19	20	19	40
	Raz w tygodniu	42	19	21	19	304
	1–2 razy w miesiącu	45	19	23	12	107
	Kilka razy w roku	42	22	19	17	213
	W ogóle nie uczestniczy	46	16	24	13	231
Poglądy polityczne	Lewica	45	12	27	16	211
	Centrum	46	20	18	16	220
	Prawica	43	22	21	14	324
	Trudno powiedzieć	39	24	14	23	127

TABELA 2

		Który powód byłby dla Pana(i) najważniejszy, kiedy decydował(a)by się Pan(i), aby nie powiadamiać przełożonych?								Liczba osób
		Takie sprawy trudno jest udowodnić	Winny nadużyć i tak nie zostałby ukarany	Osoby zgłaszające takie sprawy zwykle same potem mają problemy	Nie wiedział(a)bym, do kogo udać się z taką informacją	Nie chciałbym być uznany za donosiiciela	Sprawa jest tak błaha, że nie warto jej zgłaszać	Inny powód	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	%	%	%	
Ogółem		21	5	19	3	37	6	5	4	171
Płeć	Mężczyźni	18	4	19	2	41	6	4	4	97
	Kobiety	25	6	19	4	32	5	5	4	74
Wiek	18–24 lata	8	4	6		48	27	6		14
	25–34	5	14	9		57	7	8		17
	35–44	28		21		32	6	8	6	29
	45–54	40		18	3	33		3	3	32
	55–64	24	7	24		37	3	3	2	25
	65 lat i więcej	14	7	23	6	33	6	3	7	55
Miejsce zamieszkania	Wieś	18	6	18	4	43	6	4	2	73
	Miasto do 19 999	17	3	22	3	39	3	7	5	28
	20 000 – 99 999	24	7	22	2	23	10	5	7	38
	100 000 – 499 999	20	4	23		35	9		8	18
	500 000 i więcej mieszk.	40		11		43		6		15
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	20		22	5	34	5	8	6	17
	Zasadnicze zawodowe	16	7	23	4	43	3		5	52
	Średnie	22	4	14	2	39	10	6	2	73
	Wyższe	30	6	26		24	2	6	7	30
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	38		31		25			6	13
	Średni personel, technicy	11		15		49		26		7
	Pracownicy adm.-biurowi			43		38		19		6
	Pracownicy usług	25	8	7		35	25			15
	Robotnicy wykwalifikowani	34	11	21		27	6			26
	Robotnicy niewykwalifik.	21		13		58			9	10
	Rolnicy					100				2
	Pracujący na własny rach.			21		59		12	8	11
	Bezrobotni	60				10		15	15	4
	Emeryci	15	5	23	6	37	5	3	5	58
	Renciści	28	13			42			17	6
	Uczniowie i studenci	26	12			41	21			4
	Zajmujący się domem i inni	21		20	13	20	9	16		8
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	14		15		56	5	10		20
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	30	6	19		36	7		2	35
	sekt. pryw. poza rolnict.	20	6	22		32	9	6	5	34
	prywatnym gosp. rolnym	45				55				2
	Do 1999 zł	27		24		41	5		3	21
Dochody na jedną osobę	Od 2000 do 2999 zł	22	2	30	3	36	2	3	2	33
	Od 3000 do 3999 zł	22	5	11	9	33	8	8	4	21
	Od 4000 do 5999 zł	22	2	13		45	12	3	3	29
	6000 zł i więcej	49				28	17		5	9
	Trudno powiedzieć	8	22	9	7	34	4	7	8	23
	Odmowa odpowiedzi	18	4	28		36	2	7	5	35

TABELA 2 cd.

		Który powód byłby dla Pana(i) najważniejszy, kiedy decydował(a)by się Pan(i), aby nie powiadamiać przełożonych?								Liczba osób
		Takie sprawy trudno jest udowodnić	Winny nadużyć i tak nie zostałby ukarany	Osoby zgłaszające takie sprawy zwykle same potem mają problemy	Nie wiedział(a)bym do kogo udać się z taką informacją	Nie chciałbym być uznany za donosiciela	Sprawa jest tak błaha, że nie warto jej zgłaszać	Inny powód	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	%	%	%	
Ogółem		21	5	19	3	37	6	5	4	171
Ocena własnych war. mater.	Złe	34	5	23	5	16		10	7	14
	Średnie	17	5	21	5	41	5	5	1	55
	Dobre	22	5	18	1	38	7	3	6	102
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	10		10	12	46		9	12	8
	Raz w tygodniu	29	5	19	3	38	5			57
	1–2 razy w miesiącu	9	14	13	4	54		7		21
	Kilka razy w roku	14	5	21		34	11	10	5	48
	W ogóle nie uczestniczy	27	2	23	2	29	6	2	11	38
Poglądy polityczne	Lewica	33	2	13		35	2	8	7	25
	Centrum	28	7	22		29	6	3	5	43
	Prawica	15	5	17	6	40	10	5	1	71
	Trudno powiedzieć	17	4	24		46			9	30

TABELA 3

		Czy zgadza się Pan(i) z tym, że w Pana(i) miejscu pracy każdy pracownik może w sposób poufny i bezpieczny przekazać informacje o nieprawidłowościach?					Liczba osób
		Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		41	32	9	7	11	549
Płeć	Mężczyźni	39	31	10	8	12	291
	Kobiety	43	33	7	7	10	257
Wiek	18–24 lata	43	26	7	17	7	39
	25–34	42	36	9	5	7	114
	35–44	43	32	10	6	9	155
	45–54	38	34	10	7	11	146
	55–64	35	31	6	7	20	77
	65 lat i więcej	67	8	6		20	19
Miejsce zamieszkania	Wieś	37	36	9	8	9	218
	Miasto do 19 999	36	31	4	5	24	77
	20 000 – 99 999	41	28	16	7	9	99
	100 000 – 499 999	38	30	11	10	11	76
	500 000 i więcej mieszk.	60	27	3	3	6	79
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	27	35	10	13	16	22
	Zasadnicze zawodowe	32	36	8	8	16	87
	Średnie	38	31	10	8	13	204
	Wyższe	48	31	8	5	7	235
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	52	28	7	5	8	153
	Średni personel, technicy	50	28	6	7	10	41
	Pracownicy adm.-biurowi	36	37	13	9	5	62
	Pracownicy usług	26	32	18	13	11	61
	Robotnicy wykwalifikowani	40	33	12	6	9	99
	Robotnicy niewykwalifik.	21	47	2	13	17	37
	Rolnicy	42	27	3	2	26	27
	Pracujący na własny rach.	45	27	4	7	17	57
	Emeryci		21			79	4
	Uczniowie i studenci	43	45			13	8
Pracuje w:	Zajmujący się domem i inni		100				1
	inst. państw., publicznej	40	30	13	9	9	146
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	35	33	14	7	12	125
	sekt. prywat. poza rolnict.	45	32	5	6	11	253
	prywatnym gosp. rolnym	44	32		5	19	26
Dochody na jedną osobę	Do 1999 zł	37	31	19	11	2	46
	Od 2000 do 2999 zł	34	40	7	11	8	60
	Od 3000 do 3999 zł	36	42	5	9	8	66
	Od 4000 do 5999 zł	40	28	11	9	11	124
	6000 zł i więcej	53	33	7	4	4	94
	Trudno powiedzieć	47	26	9		18	55
Ocena własnych war. mater.	Odmowa odpowiedzi	38	28	8	6	21	106
	Złe	43	5	35	6	12	18
	Średnie	37	28	13	8	15	155
Udział w prakt. religijnych	Dobre	43	35	6	7	10	375
	Kilka razy w tygodniu	32	23	19	21	5	18
	Raz w tygodniu	36	39	8	8	9	161
	1–2 razy w miesiącu	53	29	3	2	12	59
	Kilka razy w roku	33	38	10	6	14	142
Poglądy polityczne	W ogóle nie uczestniczy	51	22	10	7	10	160
	Lewica	47	37	10	1	5	124
	Centrum	37	35	8	6	13	144
	Prawica	39	30	12	9	10	198
Trudno powiedzieć		45	21	2	10	21	69

TABELA 4

		Jak, Pana(i) zdaniem, powinien zareagować lekarz, który wie, że inny lekarz w szpitalu popełnia błędy lekarskie?				Liczba osób
		Powinien zawiadomić kierownictwo firmy/instytucji lub wyznaczoną osobę w miejscu pracy	Powinien zawiadomić prokuraturę lub inne odpowiednie służby	Nie powinien nikogo zawiadamiać – to nie leży w kompetencjach zwykłego pracownika, to jest problem kierownictwa danej instytucji	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		72	18	3	7	930
Płeć	Mężczyźni	71	19	4	6	445
	Kobiety	72	18	2	8	484
Wiek	18–24 lata	79	16	3	2	76
	25–34	70	21	2	7	132
	35–44	73	24	1	3	181
	45–54	72	22	2	4	173
	55–64	71	18	3	8	131
	65 lat i więcej	70	11	5	14	236
Miejsce zamieszkania	Wieś	71	20	2	8	371
	Miasto do 19 999	75	15	3	8	129
	20 000 – 99 999	75	16	3	6	175
	100 000 – 499 999	67	20	4	8	141
	500 000 i więcej mieszk.	70	21	4	6	113
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	72	13	3	13	91
	Zasadnicze zawodowe	66	19	5	10	202
	Średnie	72	19	3	6	343
	Wyższe	75	19	1	5	295
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	76	19		4	153
	Średni personel, technicy	81	15	2	2	45
	Pracownicy adm.-biurowi	66	31		3	64
	Pracownicy usług	74	21	2	3	64
	Robotnicy wykwalifikowani	73	24	1	2	99
	Robotnicy niewykwalifik.	81	12		7	37
	Rolnicy	68	24		8	30
	Pracujący na własny rach.	64	27	5	5	60
	Bezrobotni	46	27	10	17	18
	Emeryci	70	12	6	12	246
	Renciści	58	18	3	21	27
	Uczniowie i studenci	84	11	2	2	45
	Zajmujący się domem i inni	70	18		13	40
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	75	20	1	4	149
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	72	21	3	4	125
	sekt. prywat. poza rolnict.	72	23	2	4	259
	prywatnym gosp. rolnym	69	27		4	26
Dochody na jedną osobę	Do 1999 zł	65	20	6	9	89
	Od 2000 do 2999 zł	67	17	6	10	136
	Od 3000 do 3999 zł	70	26	1	3	124
	Od 4000 do 5999 zł	81	14	2	4	172
	6000 zł i więcej	73	25		2	118
	Trudno powiedzieć	73	12	4	11	112
	Odmowa odpowiedzi	69	18	2	11	179
Ocena własnych war. mater.	Złe	57	31	6	6	44
	Średnie	64	20	3	12	291
	Dobre	76	17	2	5	594
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	78	16		6	41
	Raz w tygodniu	71	17	5	8	313
	1–2 razy w miesiącu	76	19	1	4	107
	Kilka razy w roku	72	18	2	8	219
	W ogóle nie uczestniczy	70	21	2	7	236
Poglądy polityczne	Lewica	74	19	1	6	212
	Centrum	76	18	2	4	224
	Prawica	70	20	5	5	338
	Trudno powiedzieć	67	12	3	17	133

TABELA 5

		Jak, Pana(i) zdaniem, powinien zareagować nauczyciel, który wie, że inny nauczyciel w szkole molestuje uczniów?				Liczba osób
		Powinien zawiadomić kierownictwo firmy/instytucji lub wyznaczoną osobę w miejscu pracy	Powinien zawiadomić prokuraturę lub inne odpowiednie służby	Nie powinien nikogo zawiadamiać – to nie leży w kompetencjach zwykłego pracownika, to jest problem kierownictwa danej instytucji	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		51	46	1	2	931
Płeć	Mężczyźni	47	50	1	2	446
	Kobiety	54	43	0	2	485
Wiek	18–24 lata	38	60	1		76
	25–34	38	58		3	132
	35–44	42	57		2	182
	45–54	56	43	1	1	173
	55–64	59	37		4	131
	65 lat i więcej	60	35	1	3	237
Miejsce zamieszkania	Wieś	54	43		2	372
	Miasto do 19 999	51	46	1	2	129
	20 000 – 99 999	45	53		2	175
	100 000 – 499 999	45	52		3	142
	500 000 i więcej mieszk.	53	42	4	2	113
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	48	44		8	91
	Zasadnicze zawodowe	51	45	1	3	202
	Średnie	49	48	1	1	343
	Wyższe	53	46		1	297
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	50	49		1	153
	Średni personel, technicy	56	44			45
	Pracownicy adm.-biurowi	39	58		3	64
	Pracownicy usług	45	53	2		64
	Robotnicy wykwalifikowani	46	52		2	99
	Robotnicy niewykwalifik.	40	57		3	38
	Rolnicy	61	35		4	30
	Pracujący na własny rach.	39	59		2	60
	Bezrobotni	42	49	6	4	18
	Emeryci	64	32	1	3	247
	Renciści	54	34		12	27
	Uczniowie i studenci	41	59			45
	Zajmujący się domem i inni	37	59		3	40
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	51	47		2	149
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	50	48		2	126
	sekt. prywat. poza rolnict.	42	57	0	1	259
	prywatnym gosp. rolnym	59	41			26
Dochody na jedną osobę	Do 1999 zł	52	45	1	3	89
	Od 2000 do 2999 zł	54	41	2	3	136
	Od 3000 do 3999 zł	51	48		1	124
	Od 4000 do 5999 zł	52	47		2	172
	6000 zł i więcej	46	54			118
	Trudno powiedzieć	50	45		5	112
	Odmowa odpowiedzi	51	45	1	3	181
Ocena własnych war. mater.	Złe	46	47	2	5	44
	Średnie	48	47	0	4	293
	Dobre	52	46	0	1	594
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	66	32		1	41
	Raz w tygodniu	59	38	0	2	314
	1–2 razy w miesiącu	54	45		2	107
	Kilka razy w roku	44	53	1	2	219
	W ogóle nie uczestniczy	42	55	1	2	236
Poglądy polityczne	Lewica	50	48		2	212
	Centrum	53	46		1	225
	Prawica	53	45	1	0	338
	Trudno powiedzieć	43	46	2	9	133

TABELA 6

		Jak, Pana(i) zdaniem, powinien zareagować pracownik domu opieki społecznej, który wie, że personel źle traktuje podopiecznych?				Liczba osób
		Powinien zawiadomić kierownictwo firmy/ instytucji lub wyznaczoną osobę w miejscu pracy	Powinien zawiadomić prokuraturę lub inne odpowiednie służby	Nie powinien nikogo zawiadamiać – to nie leży w kompetencjach zwykłego pracownika, to jest problem kierownictwa danej instytucji	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		68	29	1	2	932
Płeć	Mężczyźni	65	31	1	2	446
	Kobiety	70	28	0	3	486
Wiek	18–24 lata	66	32	1		76
	25–34	63	34		3	132
	35–44	64	35		1	182
	45–54	67	31	1	1	174
	55–64	71	25		4	131
	65 lat i więcej	72	23	1	4	237
Miejsce zamieszkania	Wieś	69	28		2	373
	Miasto do 19 999	69	28	1	2	129
	20 000 – 99 999	66	31	1	2	175
	100 000 – 499 999	65	31		4	142
	500 000 i więcej mieszk.	67	28	4	2	113
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	61	32		7	91
	Zasadnicze zawodowe	67	28	1	4	203
	Średnie	66	31	1	2	343
	Wyższe	72	27		1	297
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	76	23		1	153
	Średni personel, technicy	59	41			45
	Pracownicy adm.-biurowi	64	33		3	64
	Pracownicy usług	61	37	2		64
	Robotnicy wykwalifikowani	67	31		2	99
	Robotnicy niewykwalifik.	68	30		3	38
	Rolnicy	65	29		6	30
	Pracujący na własny rach.	57	41		2	60
	Bezrobotni	55	35	6	4	18
	Emeryci	73	22	2	4	247
	Renciści	57	35		8	28
	Uczniowie i studenci	69	31			45
	Zajmujący się domem i inni	59	38		3	40
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	71	27		2	149
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	60	37	1	2	126
	sekt. pryw. poza rolnict.	69	30	0	1	259
	prywatnym gosp. rolnym	65	33		2	26
Dochody na jedną osobę	Do 1999 zł	62	34	1	2	89
	Od 2000 do 2999 zł	68	28	2	2	136
	Od 3000 do 3999 zł	66	32		2	124
	Od 4000 do 5999 zł	68	28	1	3	172
	6000 zł i więcej	68	32			118
	Trudno powiedzieć	75	21		4	112
	Odmowa odpowiedzi	66	30	1	3	182
Ocena własnych war. mater.	Złe	58	35	2	5	44
	Średnie	59	35	1	5	294
	Dobre	73	26	0	1	594
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	75	23		2	41
	Raz w tygodniu	75	23	0	2	315
	1–2 razy w miesiącu	67	31		2	107
	Kilka razy w roku	60	37	1	2	219
	W ogóle nie uczestniczy	64	32	1	3	236
Poglądy polityczne	Lewica	66	32		2	212
	Centrum	69	29	0	1	225
	Prawica	69	29	1	1	338
	Trudno powiedzieć	64	25	2	10	133

TABELA 7

		Jak, Pana(i) zdaniem, powinien zareagować pracownik Urzędu Skarbowego, który wie, że inny pracownik Urzędu przyjmuje od interesantów zaproszenia do drogich restauracji?				Liczba osób
		Powinien zawiadomić kierownictwo firmy/ instytucji lub wyznaczoną osobę w miejscu pracy	Powinien zawiadomić prokuraturę lub inne odpowiednie służby	Nie powinien nikogo zawiadamiać – to nie leży w kompetencjach zwykłego pracownika, to jest problem kierownictwa danej instytucji	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		66	18	5	10	930
Płeć	Mężczyźni	63	22	6	10	446
	Kobiety	69	16	4	11	484
Wiek	18–24 lata	63	12	10	16	76
	25–34	65	20	4	11	132
	35–44	68	25	3	4	181
	45–54	71	17	4	8	174
	55–64	63	18	7	11	131
	65 lat i więcej	64	16	5	15	236
Miejsce zamieszkania	Wieś	65	19	5	11	372
	Miasto do 19 999	65	13	7	15	128
	20 000 – 99 999	65	20	6	9	176
	100 000 – 499 999	69	18	5	8	141
	500 000 i więcej mieszk.	67	20	4	9	113
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	67	17	2	15	91
	Zasadnicze zawodowe	61	20	5	14	203
	Średnie	64	18	7	11	342
	Wyższe	72	19	3	6	295
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	73	18	3	6	153
	Średni personel, technicy	74	12	5	9	45
	Pracownicy adm.-biurowi	72	22	1	5	63
	Pracownicy usług	65	25	6	4	64
	Robotnicy wykwalifikowani	61	19	6	14	99
	Robotnicy niewykwalifik.	71	16	4	9	38
	Rolnicy	58	24	8	11	31
	Pracujący na własny rach.	55	26	8	12	60
	Bezrobotni	53	28	6	14	18
	Emeryci	64	15	6	15	246
	Renciści	47	30	6	16	28
	Uczniowie i studenci	77	7	6	9	44
	Zajmujący się domem i inni	72	19	4	5	40
	inst. państw., publicznej	71	18	3	8	148
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	66	19	5	10	125
Pracuje w:	sekt. pryw. poza rolnict.	67	20	5	8	259
	prywatnym gosp. rolnym	60	27	5	8	27
Dochody na jedną osobę	Do 1999 zł	62	20	6	11	89
	Od 2000 do 2999 zł	71	15	6	8	136
	Od 3000 do 3999 zł	57	29	5	9	124
	Od 4000 do 5999 zł	74	14	3	10	172
	6000 zł i więcej	67	24	3	6	118
	Trudno powiedzieć	65	14	5	15	111
	Odmowa odpowiedzi	63	16	7	13	182
Ocena własnych war. mater.	Złe	53	33	2	11	43
	Średnie	59	23	5	13	293
	Dobre	71	15	5	9	594
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	69	19	5	6	42
	Raz w tygodniu	68	16	5	11	315
	1–2 razy w miesiącu	70	17	4	9	106
	Kilka razy w roku	62	21	5	11	219
	W ogóle nie uczestniczy	64	20	5	11	234
Poglądy polityczne	Lewica	70	16	4	10	211
	Centrum	69	20	3	9	225
	Prawica	65	21	6	8	337
	Trudno powiedzieć	59	13	8	19	134

TABELA 8

		Jak, Pana(i) zdaniem, powinien zareagować policjant, który wie, że dwóch innych policjantów w komisariacie przyjmuje łapówki?				Liczba osób
		Powinien zawiadomić kierownictwo firmy/instytucji lub wyznaczoną osobę w miejscu pracy	Powinien zawiadomić prokuraturę lub inne odpowiednie służby	Nie powinien nikogo zawiadamiać – to nie leży w kompetencjach zwykłego pracownika, to jest problem kierownictwa danej instytucji	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		60	32	2	7	931
Płeć	Mężczyźni	55	37	3	5	446
	Kobiety	65	27	1	8	484
Wiek	18–24 lata	66	28	5	1	76
	25–34	58	35	2	5	132
	35–44	54	39	1	6	181
	45–54	61	32	2	5	174
	55–64	59	31	1	9	131
	65 lat i więcej	64	26	1	9	236
Miejsce zamieszkania	Wieś	64	29	1	7	372
	Miasto do 19 999	58	30	3	9	129
	20 000 – 99 999	59	32	3	6	176
	100 000 – 499 999	57	36	2	5	141
	500 000 i więcej mieszk.	54	37	2	7	113
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	59	31		10	91
	Zasadnicze zawodowe	58	33	2	7	203
	Średnie	63	27	3	7	342
	Wyższe	58	36	1	5	296
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	57	37	1	5	153
	Średni personel, technicy	56	34	5	6	45
	Pracownicy adm.-biurowi	52	41		7	63
	Pracownicy usług	67	29	4		64
	Robotnicy wykwalifikowani	58	34	2	6	99
	Robotnicy niewykwalifik.	69	28		3	38
	Rolnicy	69	24		7	30
	Pracujący na własny rach.	52	38	2	8	60
	Bezrobotni	39	39	8	14	18
	Emeryci	64	24	1	10	247
	Renciści	47	38		15	27
	Uczniowie i studenci	70	24	6		45
	Zajmujący się domem i inni	60	36		3	40
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	62	29	2	7	148
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	61	31	4	5	126
	sekt. prywat. poza rolnict.	54	40	1	5	259
	prywatnym gosp. rolnym	63	31		6	26
Dochody na jedną osobę	Do 1999 zł	59	29	3	9	89
	Od 2000 do 2999 zł	64	25	3	8	136
	Od 3000 do 3999 zł	57	38		4	124
	Od 4000 do 5999 zł	64	29	1	6	172
	6000 zł i więcej	53	45		2	118
	Trudno powiedzieć	64	26	2	9	112
	Odmowa odpowiedzi	58	31	3	8	181
Ocena własnych war. mater.	Złe	55	37	2	6	43
	Średnie	54	36	2	8	294
	Dobre	63	29	1	6	594
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	70	25		5	41
	Raz w tygodniu	63	30	1	7	315
	1–2 razy w miesiącu	62	29	2	6	107
	Kilka razy w roku	56	34	2	8	219
	W ogóle nie uczestniczy	58	34	3	5	235
Poglądy polityczne	Lewica	59	33	2	6	212
	Centrum	61	33		5	225
	Prawica	58	35	2	4	338
	Trudno powiedzieć	64	19	4	13	133

TABELA 9

		Jak, Pana(i) zdaniem, powinien zareagować górnik, który wie, że kierownictwo fałszuje pomiary stężenia niebezpiecznych gazów w chodnikach kopalni?				Liczba osób
		Powinien zawiadomić kierownictwo firmy/instytucji lub wyznaczoną osobę w miejscu pracy	Powinien zawiadomić prokuraturę lub inne odpowiednie służby	Nie powinien nikogo zawiadamiać – to nie leży w kompetencjach zwykłego pracownika, to jest problem kierownictwa danej instytucji	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		42	53	1	4	931
Płeć	Mężczyźni	38	57	1	3	446
	Kobiety	46	50	1	4	484
Wiek	18–24 lata	41	53	2	3	76
	25–34	32	66		2	132
	35–44	39	59		2	181
	45–54	40	58	1	2	174
	55–64	44	50	1	5	131
	65 lat i więcej	52	41	2	6	237
Miejsce zamieszkania	Wieś	46	50	0	4	372
	Miasto do 19 999	38	56	1	4	128
	20 000 – 99 999	40	56	1	3	175
	100 000 – 499 999	41	55		5	142
	500 000 i więcej mieszk.	40	55	4	2	113
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	39	52		10	91
	Zasadnicze zawodowe	47	46	1	5	203
	Średnie	43	52	2	3	342
	Wyższe	38	60		2	296
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	36	61		3	152
	Średni personel, technicy	32	68			45
	Pracownicy adm.-biurowi	31	66		3	64
	Pracownicy usług	35	62	2	2	64
	Robotnicy wykwalifikowani	44	54		2	99
	Robotnicy niewykwalifik.	50	47		3	38
	Rolnicy	57	43			30
	Pracujący na własny rach.	39	59		2	59
	Bezrobotni	31	56	6	7	18
	Emeryci	54	39	2	5	247
	Renciści	30	55		15	28
	Uczniowie i studenci	35	63	2		45
	Zajmujący się domem i inni	39	54	2	5	40
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	38	60		2	148
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	43	55		2	126
	sekt. prywat. poza rolnict.	36	61	0	3	258
	prywatnym gosp. rolnym	54	46			26
Dochody na jedną osobę	Do 1999 zł	45	50	1	4	89
	Od 2000 do 2999 zł	41	52	4	4	136
	Od 3000 do 3999 zł	41	57		3	124
	Od 4000 do 5999 zł	38	59		3	172
	6000 zł i więcej	41	59			118
	Trudno powiedzieć	48	47		5	112
	Odmowa odpowiedzi	44	49	1	6	180
Ocena własnych war. mater.	Złe	42	48	2	8	44
	Średnie	41	52	2	5	293
	Dobre	43	54	0	2	593
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	49	44	4	4	41
	Raz w tygodniu	49	47	0	3	315
	1–2 razy w miesiącu	47	49	1	3	106
	Kilka razy w roku	37	60	1	3	219
	W ogóle nie uczestniczy	35	60	1	4	236
Poglądy polityczne	Lewica	37	61	0	2	212
	Centrum	42	55	1	3	225
	Prawica	44	53	1	2	338
	Trudno powiedzieć	49	38	2	12	132